

у своје време, може да буде данас готово заборављено, и то нарочито у завичају, коме је остао привржен читавог живота. Банатски културни центар и Културни центар Војводине „Милош Црњански” овим подухватом исправљају неправду и тако подстичу, што је важније, развој унутрашње комплексности српског друштва огледањем у стваралаштву Богдана Чиплића, аутора који је књижевним делом истраживао велике теме важне за српски народ.

Ненад СТАНОЈЕВИЋ

ПАВИЦА МРАЗОВИЋ ИЛИ АПОЛОГИЈА РАДА

Павица Мразовић: жена, мајка и научница, биографско-библиографски записи, приредио Ђорђе Томић, Асоцијација гитариста Војводине, Нови Сад 2022

Монографија *Павица Мразовић: жена, мајка и научница* објављена је уочи стогодишњице рођења и двадесетогодишњице смрти (Перлез, 1923 – Нови Сад, 2003) угледне германисткиње, професорке Новосадског универзитета. Приређивач Ђорђе Томић конципирао ју је у форми биографско-библиографских записа, настојећи да осветли и приватни и професионални лик личности која је у потпуности *исцрпила своју судбину*, а притом осветлила и животне стазе многих, повлашћених да се као родбина, пријатељи, ученици и студенти, колеге, и сарадници у њеним научним подухватима, затекну у њеном кругу.

Након уводне речи породице и уредника, штампан је интервју Павице Мразовић са Свенком Савић у којем на четрдесетак страна, почетком новог миленијума, јунакиња ове књиге евоцира и сумира свој животни пут. Следе сећања на њу из пера потомака – ћерке Иване Мразовић Радовић, сина Милоша Мразовића, и унукe Павице Радовић – а потом и она из перспективе колега, ученика и пријатеља (Евгеније Ђурендић, Вере Шоти и Мирјане Живанов). Средишњи део чини фото-документација, а потом домаћи и страни германисти (Ђорђе Томић, Олга Стојановић Фрешет, Марија Добренов Мајор, Улрих Енгел и Томислав Бекић) остављају сведочења о раду, научним донетима и месту професорке Мразовић у контексту југословенске и светске германистике. На крају, штампана је свеобухватна коментарисана библиографија Павице Мразовић. А у епилогу дата новогодишња порука унуцима.

Намењена једнако стручној јавности (лингвистима, германистима, методичарима), и такозваним обичним читаоцима, као све вредне (ауто-)биографске књиге, и књига Павице Мразовић и о Павици Мразовић, неискрпан је извор „порука” и значења. Рођена у Перлезу, у Банату, где јој

је отац, Иван Карлаварис био учитељ и управитељ школе, формирана је у духу грађанских врлина. Чињеницу да у себи носи крв разних нација увек је сматрала предношћу, доживљавајући себе, уз оца Југословена, као Југословенку: „У кући се о националностима никада није говорило. Тата нас је учио да има само добрих и понекад и лоших људи”. Родитељски дом памтиће као место радости, песме, игре. Од мајке, Еве Фишер, наследила је смисао за језике, оптимизам и вољу за животом, а од оца ентузијазам, радиност, и веру у човека. Детињу жељу да постане балерина укинуо је императив родитеља: „Бићеш учитељица и поштено зарађивати за хлеб!”

„Проклети (или благословени) гени”, умела је да каже. Настављајући старинско племенито учитељско позвање, најпре учитељица, потом педесетих година, наставница немачког језика у новосадским основним школама, па професорка универзитета (1961–1985), Павица Мразовић, предузимљива и енергична, у свему је предњачила, подизала образовне и научне стандарде.

Посвећена струци и породици, уз све обавезе супруге, мајке троје деце и домаћице, успешно је, уз рад у школи (где држи и по 12 часова дневно), као ванредни студент, 1954. завршила најпре Вишу педагошку школу у Новом Саду, а потом 1960. године и германистику на новосадском Филозофском факултету. Њена животна исповест, могла би да послужи као уџбеник радне етике: „Ништа ми није било тешко”; „ни у мојој природи, ни у мом речнику, не постоји реч: ’нећу, не могу.’” Рад је доживљавала као саставни део живота, а не принуду или наметање:

И то за мене никад није била жртва... ја сам увек говорила да жртве и одрицања не воде ничему. Никад се нисам осетила жртвом, било чијом. Јер ја сам радила оно што волим. За мене је то била велика радост, да нешто ново сазнам, да нешто ново научим, да нешто ново могу да пренесем другима... Код нас, у татиној кући, ученик и школа писали су се увек великим словом.

Њени педагошки назори одступали су од крутих принципа. Либерална и толерантна, уверена да кажњавање (нарочито радом) има контраефекат, сматрала је да успех зависи „пре свега, готово искључиво од ДОБРОГ НАСТАВНИКА! [...] човека који с љубављу и знањем ради свој посао.” Педагошко искуство стечено у наставној пракси и истраживачки елан уложила је у подизање методичког нивоа наставе (уведовши предмет Методика наставе немачког језика на новосадску германистичку Катедру). А традицију југословенске германистике преусмерила с књижевних на језичке проблеме.

И научни рад Павице Мразовић проистекао је из наставних потреба. Запазивши да студентима у превођењу с немачког највише потешкоћа

задаје изналажење адекватних идиома, начинила је обимни *Немачко-српскохрватски фразеолошки речник* (с Ружицом Приморац, 1981, 1990), „капитално остварење не само наше германистике него и наше филологије уопште” (Т. Бекић). Следе двотомна *Контраситивна граматика српскохрватској и немачкој језика / Kontrastive Grammatik deutsch-serbokroatisch* (München, 1986), проистекла из дводеценијске сарадње германистичких катедара у Новом Саду, Београду, Сарајеву и Загребу с Институтом за немачки језик у Манхајму и његовим директором Улрихом Енгелом, па *Грамајика српскохрватској језика за сјџранце* (са Зором Вукадиновић, 1990; друго, допуњено издање, 2009), мноштво уџбеника и приручника, превода, стручних радова.

Изузетних организационих способности, са смислом за тимски рад, обављала је и мноштво дужности: шефа катедре (1978–1980), директора Института за стране језике и књижевности Филозофског факултета у Новом Саду (1981), продекана за наставу Филозофског факултета (1983–1985), шефа Језичке лабораторије (1975–1980) и Мултимедијалног центра за наставу страних језика (1980–1982). По одласку у пензију 1985, као гостујући професор радила је од 1993. до 1999. године на Институту за германистику Универзитета „Јожеф Атила” у Сегедину.

Својим замашним германистичким делом у домену лингвистичке германистике, заснованом на великом педагошком искуству, с једне стране, и изузетном познавању савремене лингвистичке науке, с друге стране, Павица Мразовић је себи обезбедила незаобилазно место у нашој германистици. Сва будућа научна прегнућа у делокругу лингвистичке германистике код нас имаће у њој и њеном делу драгоцено упориште и исходиште,

налази Томислав Бекић. А Улрих Енгел закључује: „Питам се када ће из ове земље поново доћи неко ко би се могао поредити са њом.”

О заслугама Павице Мразовић сведоче висока инострана признањима: Сребрна медаља „Херман Гмајнер”(1973) за хуманитарни рад на учешћу у оснивању СОС „Дечјег села”у Сремској Каменици, Гетеова златна медаља (1987), Велики крст за заслуге Савезне републике Немачке (1992), Гетеова порцеланска медаља Гете Института у Београду (1999). Катедра за германистику у Сегедину организовала је симпозијум у њену част 1999, и објавила Споменицу (2000), а добитник је и Медаље Министарства просвете Мађарске за педагошки рад.

Достојанствена, открива:

Највећа сатисфакција ми је у животу што нико не може да каже да сам било шта постигла на основу неких бенефиција већ само и искључиво радом. Била сам убеђена, и то стално гласно и понављала, да се сваки рад исплати (не финансијски!).

А затим ће професорка релативизовати своју тврдњу: „Нажалост, нисам баш била у праву.”

Асоцирају странице ове књиге и на велике прегаоце из наше прошлости, на витализам тог, данас тешко замисливог, *јучерашњеје свеиша*: Исидору Секулић и њену „службу”, „учитеља енергије” Скерлића и његову сестру Јелену коју ће уверавати „срећа је у раду”. Наук је то о животној радости, окренутости животу, његовим најсвет(ли)јим манифестацијама. Тако, у поруци унуцима, Павица Мразовић чини фину дистинкцију између појмова среће и радости:

Срећа је лепо осећање потпуног задовољства (певати од среће, блистати од среће и сл.), али осећање које не долази од нас, које долази споља [...] – рођен под срећном звездом – судбина дакле! – нешто што не зависи од воље појединца. Не каже се бадава: Има више среће но памети!

Радост пак проистиче „због успеха у који је уложен труд мотивисан унутрашњом потребом сваког човека да дане проводи у радости и лепом расположењу”; дакле, „сами себи испуните живот радошћу, а радост доноси успех, успех рађа успех!”, поручује умна Павица Мразовић.

Найталија ЛУДОШКИ

ПОЕТИКА БЕТОНА

Славица Перовић, *Бейџон блуз*, Нова књига, Подгорица 2020

Роман Славице Перовић *Бейџон Блуз* на основу своје структуре, умјетничког израза и начина грађења ликова може се сврстати у ред великих романа савремене свјетске књижевности. Изузетно занимљиво приповиједање чини га равним најбољим остварењима Орхана Памука, поетичност стила изједначава га са дјелима Салмана Руждија, док ликови имају вишеслојност Ишигурових или ликова Жозеа Сарамата.

Овај роман је стилски бравурозан. Његовој поетичности, између осталог, доприноси изражена метафоричност, којој је Славица Перовић посветила значајну пажњу у свом научноистраживачком раду на Универзитету Црне Горе и Универзитету Унион. Она је ауторка, уредница и преводитељка бројних књига и радова који се баве метафором, анализом дискурса и структуром језика. Њен први роман, *Life Lift*, ушао је у ужи избор за НИН-ову награду 2012. године.

Бейџон блуз приказује брутални свијет грађевинара у потрази за зарадом, њихова пријатељства заснована на томе што имају узајамну корист и штите једни друге. Представници тог свијета ипак нису приказани